

Reactie van de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) op de internetconsultatie 'Wijziging omgevingsregeling eDNA als erkende maatregel'

Datum : 16 januari 2025

RUD
UTRECHT

Inleiding

De RUD ziet de eDNA sponsmethode als een veelbelovende onderzoeksmethode. Wij bevelen echter ten zeerste aan om de concept wijziging nog niet door te voeren. Wij vinden dat meer ecologisch onderzoek noodzakelijk is en dat de concept regeling moet worden aangepast om zowel natuurbescherming als de handhaafbaarheid van de regeling te waarborgen. Wij hebben de volgende aanbevelingen/opmerkingen:

Onze reactie op de concept regeling

-Het is onduidelijk of de regeling bedoeld is voor grondgebonden woningen of gebouwen in het algemeen. In de eerste alinea (pag. 1) staat dat de regeling bedoeld is voor isolatiewerkzaamheden van de thermische schil van gebouwen. In de inleiding van de toelichting (pag. 3) staat weer dat het enkel gaat om grondgebonden woningen. In het bemonsteringsprotocol (bijlage 1) staat een werkwijze voor het bemonsteren van appartementencomplexen. Wij bevelen aan om deze methode alleen toe te staan voor grondgebonden woningen. In de onderzoeken die zijn uitgevoerd is namelijk alleen de eDNA-detectie van vleermuisverblijfplaatsen in grondgebonden woningen onderzocht.

-In de concept regeling is handhaafbaarheid onvoldoende meegenomen. Bij de methodiek van het natuurvriendelijk isoleren (NVI-methodiek) dienen isolatiebedrijven van tevoren te melden wanneer ze natuurvrij gaan maken. De RUD kan vervolgens feitelijk controleren of het isolatiebedrijf het pand voldoende natuurvrij heeft gemaakt.

Bij regulier ecologisch onderzoek worden de methode en de resultaten uitgewerkt in een rapport. Dat ecologisch rapport vragen wij als handhavende instantie op bij initiatiefnemers. Zo kunnen wij administratief controleren of het onderzoek juist is uitgevoerd. In dit onderzoek staan bijvoorbeeld foto's van invliegopeningen van (potentiële) verblijfplaatsen.

In de nieuwe regeling staat niets over de plicht om de monsternamen en de lab analyse vast te leggen in een rapport en over een plicht om de datum van monsternamen van tevoren te melden in de bestaande NVI-applicatie. Wij kunnen in dit geval niet controleren of het monster op de juiste wijze wordt genomen, verzonden en verwerkt. Het is wenselijk dat bewijs van monsternamen en het resultaat in een ecologisch rapport wordt verwerkt, zodat wij achteraf administratief kunnen controleren of het onderzoek correct is uitgevoerd. Wij pleiten ervoor dat er een bewaarplicht van een dergelijk onderzoek wordt opgenomen in de regeling van drie jaar.

-In bijlage 1 van het concept wijziging omgevingsregeling staat een DNA-bemonsteringsprotocol. Op pagina 6 van het concept staat dat: 'Ook is het belangrijk trainingen aan te bieden voor isolatiebedrijven en onderzoekers.' Wij vinden het zorgelijk

dat isolatiebedrijven straks hun eigen ecologisch onderzoek gaan uitvoeren. Het isolatiebedrijf heeft er alle belang bij dat er geen vleermuizen worden aangetoond, zodat ze snel aan de slag kunnen met isoleren. De RUD vindt dat we niet blind kunnen vertrouwen dat isolatiebedrijven het DNA-bemonsteringsprotocol goed uitvoeren. Wij vinden het noodzakelijk dat een onafhankelijke partij met kennis van vleermuisecologie het DNA-sponsonderzoek uitvoert.

-Op de eerste pagina van de concept wijziging staat bij artikel 4.31c: 'Een ieder die voorafgaand aan het isoleren van de thermische schil van een gebouw werkt volgens het in bijlage 1 aangewezen protocol soortenDNA, **of een techniek van gelijke geschiktheid**, voldoet in ieder geval aan het vereiste om voorafgaand aan de activiteit na te gaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid op de locatie of het gebruik door vleermuizen van de locatie waar de activiteit wordt verricht of in de directe nabijheid van die locatie als bedoeld in artikel 11.27 van het besluit.'

Het is onduidelijk wat bedoeld wordt met 'een techniek van gelijke geschiktheid'. De regeling geeft hierdoor veel ruimte om af te wijken van de werkwijze en wordt ontkracht door deze woorden. Wij bevelen aan om bovenstaande vetgedrukte woorden weg te halen uit de regeling. Hiernaast voegt de zinsnede 'een techniek van gelijke geschiktheid' wetstechnisch niets toe, omdat bij een afwijkende onderzoeksmethode sowieso al onderzocht moet worden of die methode wel of niet strijdig is met de specifieke zorgplicht. Wij voorzien dat de bewuste zinsnede bij belanghebbenden ten onrechte de indruk kan wekken dat de bewijslast, om aan te tonen dat de afwijkende onderzoeksmethode géén techniek van gelijke geschiktheid is, bij het bevoegd gezag ligt. Dat kan onnodige discussies opleveren.

- Op de tweede pagina van de concept wijziging staat de definitie van soortenDNA (eDNA): 'methode van onderzoek voor de aanwezigheid van vleermuizen **of andere beschermde soorten** in de thermische schil van gebouwen.' Deze regeling gaat verder enkel over vleermuizen. Door in de begripsomschrijving ook 'andere soorten' te benoemen, ontstaat ten onrechte de indruk dat de eDNA sponsmethode (op dit moment) ook voor andere soorten toepasbaar is.

- Er is geen onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de eDNA sponsmethode voor het aantonen van de afwezigheid van andere soorten dan vleermuizen. Dit onderzoek is noodzakelijk, omdat er in de spouw ook andere beschermde soorten dan vleermuizen (zoals gierzwaluwen) kunnen verblijven. Wanneer aanwezigheid van beschermde soorten in de spouw niet voldoende is uitgesloten voordat de spouwmuurisolatiewerkzaamheden worden uitgevoerd, zijn wij als bevoegd gezag genoodzaakt de werkzaamheden stil te leggen.

-Op pagina 8 van het concept staat: 'De conclusie van het onderzoek stelt dat de soortenDNA methode effectief is voor het aantonen van de aanwezigheid van verblijfplaatsen en vleermuizen in de periode mei tot half oktober en potentie toont als een vervanging voor het huidige protocolonderzoek.'

Wij zijn het niet eens met bovenstaande. Protocolonderzoek geeft informatie over de soort verblijfplaats (kraam-, zomer-, paar-, of winterverblijf) en het aantal dieren. Deze informatie is niet te achterhalen met de eDNA sponsmethode.

- Op pagina 13 van het concept staat: 'Indien uit de analyse blijkt dat vleermuis-DNA aanwezig is, moet het gebouw eerst natuur-vrij worden gemaakt voordat verdere werkzaamheden kunnen plaatsvinden.' Als er een verblijfplaats aanwezig is, mag je deze verblijfplaats echter niet zomaar vernielen door de woning natuurvrij te maken. Dat is namelijk een overtreding van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Omgevingswet in samenhang met artikel 11.46, eerste lid, aanhef en onder d, van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

- Op pagina 9 van de regeling staat: 'Dit maakt dat de detectietijd nagenoeg vastgesteld kan worden op jaarrond.' Daar zijn wij het niet mee eens. Er is nog te veel onduidelijkheid over de afbraaksnelheid van het DNA. Dit wordt bevestigd in het rapport 'Validatie vleermuisonderzoek aan de hand van sporen in en rond gebouwen' (d.d.5 december 2024): 'Er is nader onderzoek nodig om vast te stellen of de afwezigheid van verblijfplaatsen betrouwbaar vastgesteld kan worden in de winterperiode (november-februari).'

Onze reactie op het rapport 'De houdbaarheid van vleermuizen-eDNA bij verblijven in spouwmuren' van Arcadis (d.d. 21 november 2024)

-In het rapport 'De houdbaarheid van vleermuizen-eDNA bij verblijven in spouwmuren' staat op pagina 5:

'De verwachting is dat kleine verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis – zoals zomer- en paarverblijven van hooguit enkele individuen - minimaal een jaar detecteerbaar zijn na het laatste gebruik.'

In dit onderzoek zijn slechts drie locaties onderzocht waar met zekerheid vleermuizen aanwezig waren. Het gaat om twee zomerverblijven en een baltsverblijfplaats. Winterverblijfplaatsen zijn niet meegenomen. Het is dus nog volledig onbekend hoe lang het DNA bij een winterverblijfplaats detecteerbaar is.

-Het kan zo zijn dat vleermuizen na het ongeschikt maken van de woningen geprobeerd hebben om hun oude verblijfplaats weer te bezoeken. Bij deze pogingen kunnen zij nieuw DNA achterlaten bij de ingang van de oude verblijfplaats. In dat geval zou het DNA dat gedetecteerd is minder dan 9 maanden oud zijn.

Datura geeft aan in de samenvatting van haar eindrapportage 'Validatie vleermuisonderzoek aan de hand van sporen in en rond spouwmuren' (d.d. 5-12-2024) dat nader onderzoek nodig is om vast te stellen of de afwezigheid van verblijfplaatsen betrouwbaar vastgesteld kan worden in de winterperiode (november-februari).

Onze reactie op het rapport 'eDNA validatie bijzondere soorten' van Arcadis (d.d. 21 november 2024)

In het onderzoek eDNA validatie bijzondere soorten van Arcadis (d.d. 21 november 2024) is onderzoek gedaan naar de detecteerbaarheid van bijzondere gebouw bewonende vleermuissoorten. Er zijn van 6 bijzondere vleermuissoorten slechts 1-4 bekende verblijfplaatsen bemonsterd, terwijl er veel meer verblijfplaatsen van bijzondere vleermuissoorten bekend zijn in Nederland. De steekproefgrootte van het onderzoek vinden wij veel te klein om te concluderen dat het DNA van bijzondere soorten detecteerbaar is.

Dit wordt bevestigd in de eindrapportage 'Validatie vleermuisonderzoek aan de hand van sporen in en rond spouwmuren' van Datura. Hier staat in de samenvatting dat nader onderzoek nodig is naar minder algemene en zeldzame soorten om vast te stellen of ook de aan- of afwezigheid van deze soorten betrouwbaar kan worden aangetoond met de eDNA sponsmethode.

Onze conclusie

De RUD vindt het onverantwoord om de concept regeling op deze manier in te voeren. Wij vinden dat de concept regeling alleen kan worden doorgevoerd nadat uitgebreider nader onderzoek is verricht naar de detecteerbaarheid van bijzondere gebouw bewonende vleermuissoorten en overige beschermde soorten die in de spouw kunnen verblijven (zoals gierzwaluwen). Ook dient te worden onderzocht of de afwezigheid van verblijfplaatsen betrouwbaar vastgesteld kan worden in de winterperiode (november-februari). Verder is onderzoek noodzakelijk naar hoelang het DNA bij een winterverblijfplaats detecteerbaar blijft.

De RUD vindt de Wijziging Omgevingsregeling eDNA als erkende maatregel niet handhaafbaar. In de concept regeling staat niets over de plicht om de monsternamen en de lab analyse vast te leggen in een rapport en om de datum van monsternamen van tevoren te melden. Wij kunnen in dit geval niet controleren of het monster op de juiste wijze is genomen, verzonden en verwerkt. Daardoor kunnen wij niet aan onze wettelijke plicht voldoen om natuurtoezicht te houden.

Wij vinden het tenslotte noodzakelijk dat het DNA-sponsonderzoek niet wordt uitgevoerd door een isolatiebedrijf, maar door een onafhankelijke partij met kennis van vleermuisecologie.

Bezoekadres

Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

Postadres

Postbus 85242
3508 AE Utrecht

Contact

(030) 702 3300
info@rudutrecht.nl
www.rudutrecht.nl